

Lounais-Pirkanmaan
viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelma
Punkalaidun

Viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelma

Turvallinen liikenne syntyy monista tekijöistä. Liikenneonnettomuuksien taustalla on lukuisia liikkujaan, ajoneuvoon ja liikenneympäristöön liittyviä tekijöitä. Samoin liikenneturvallisuuden parantuminen edellyttää useiden tahojen toimia ja kiinteää yhteistyötä.

Tienkäyttäjien liikennekäyttäytymiseen ja taustalla vaikuttaviin asenteisiin ja arvoihin vaikuttaminen on keskeinen tapa parantaa koettua turvallisuutta ja siten tukea esim. kuntalaisten omatoimista liikkumista. Parhaimmillaan liikenneturvallisuusnäkökulma otetaan huomioon eri hallintokunnissa monissa toimissa, kuten esimerkiksi henkilö- ja tavarakuljetusten hoitamisessa ja työntekijöiden liikkumisessa. Poliisin suorittama liikenteen valvonta ja Liikenneturvan tarjoama monipuolinen asiantuntija-apu liikenneturvallisuustyössä ovat merkittäviä. Arjen liikenteessä korostuu jokaisen liikkujan vastuullinen käyttäytyminen mm. turvavälineiden käyttö, liikennesääntöjen noudattaminen ja muiden liikkujien huomioiminen. Maankäytön suunnittelulla vaikutetaan liikkumisen tarpeeseen ja turvallisen liikkumisen mahdollisuuksiin pitkällä jännteellä. Liikenneympäristön parannustoimenpiteiden suunnittelun ja turvallisten ratkaisujen toteutuksen päävastuu on kunnan teknisellä toimella ja Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella (ELY-keskus).

Viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelman pohjalta Punkalaitumen kunta, ELY-keskus ja muut yhteistyötahot voivat toteuttaa jatkuvaa suunnitelmallista liikenneturvallisuustyötä sekä viisaan liikkumisen edistämistä alueella. Suunnitelmassa on kuvattu liikenneturvallisuustyö ja liikenneympäristön parantamistoimenpiteet.

Liikenneturvallisuustilanne

Punkalaitumella tapahtui vuosina 2013–2017 yhteensä 253 poliisin tietoon tullutta tieliikenneonnettomuutta, joista 17 (7 %) johti henkilövahinkoon (kuolemaan tai loukkaantumiseen). Asukaslukuun suhteutettuna kunnan alueella tapahtui enemmän henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia (112 onn./100 000 as., keskiarvo vuosien 2013–2017 onnettomuuksista) kuin koko maassa keskimäärin (90 onn./100 000 as.).

Yleisimmät henkilövahinkoon johtaneet onnettomuudet 2013 - 2017

Yksittäis-
onnettomuudet

47 %

Mopo-
onnettomuudet

12 %

Muut
onnettomuudet
18 %

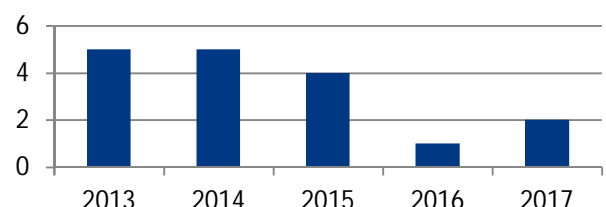
82 %

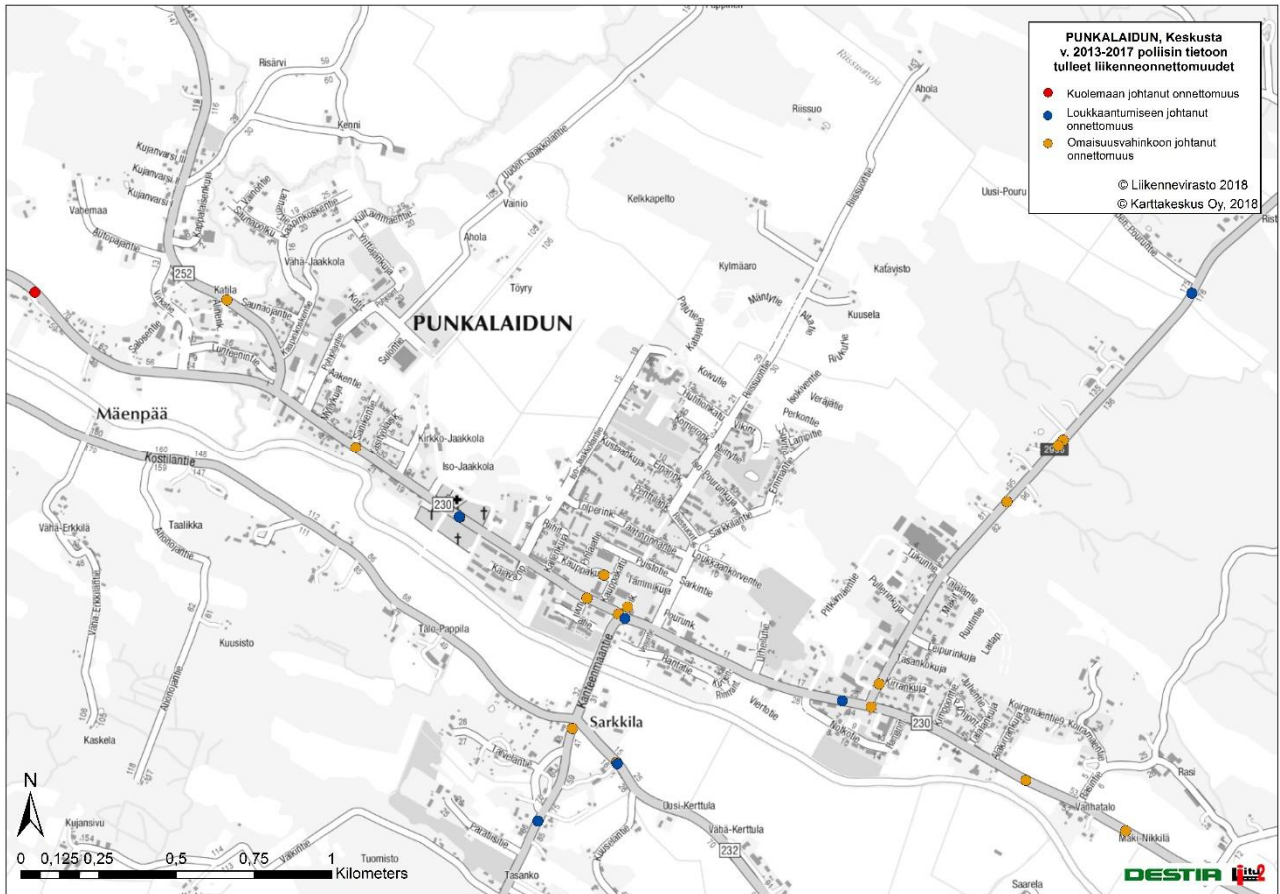
Taajama-alueiden
ulkopuolella tapahtuneet
onnettomuudet

Lähde: Poliisin tietoon tulleet liikenneonnettomuudet, Liikennevirasto, tilanne 02/2018

Liikenneonnettomuudet aiheuttavat inhimillistä kärsimystä. Kunnille ne merkitsevät myös taloudellisia menetyksiä. Punkalaitumella vuosina 2013–2017 tapahtuneet onnettomuudet maksoivat yhteiskunnalle vuosittain noin 1,1 miljoonaa euroa, josta kunta maksaa pääasiassa terveys- ja sosiaalityön kautta 15–20 % eli noin 0,2 miljoonaa euroa vuodessa.

Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä vuosina 2013–2017

Hirvieläinonnettomuudet

Pirkanmaalla on vahva hirvi- ja valkohäntäpeura-kanta. Valkohäntäpeurojen kanta on erityisen vahva myös Punkalaitumella. Hirvieläinonnettomuuksia tapahtuu eniten syksyllä aamu- ja iltahämärässä. Hirvieläinonnettomuuksiin voi vaikuttaa ajonopeuden alentamisella, joka antaa kuljettajalle lisää reagointi-aikaa ja vähentää onnettomuuden seurausten vakavuutta. Punkalaitumella tapahtui vuosina 2011–2015 yhteensä 265 peura- ja 3 hirvionnettomuutta. Vuonna 2015 poliisi muutti eläinonnettomuuksien kirjaustapaa, minkä takia vuosien 2016–2017 omaisuusvahinkoon johtaneiden onnettomuuksien tiedot eivät ole enää vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin.

Liikenteen haasteet

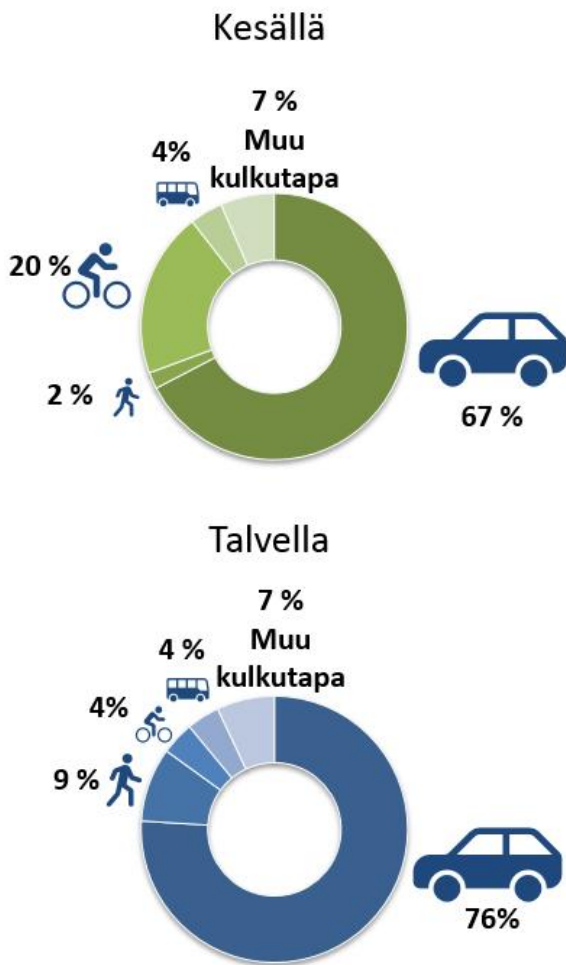
Suunnittelutyön aikana toteutettiin kuntalaisille liikennekysely. Kyselyn vastauksista selvisi, että kuntalaisien mielestä jalankulun ja pyöräilyn olosuhteissa suurimpia puutteita ovat jalankulku- ja pyöräteiden riittämättömyys, jatkuvuuden puute, huonot näkemät (puut, pensaat, lumivallit, jne.), jalankulku- ja pyöräteiden ja autoteiden risteämiskohtien ongelmallisuus

sekä valaistuksen ja hidasteiden puuttuminen. Ajoneuvoliikenteen osalta suurimpia puutteita ovat maanteiden ja katujen huono kunto, talvikunnossapidon puutteet ja liittymäjärjestelyjen ongelmallisuus.

Vastaajien mielestä yleisimmät liikenneonnettomuudet ovat nopeusrajoitusten ja suojatiesääntöjen noudattamatta jättäminen, mopoiilijoiden kaahailu ja tempuilu ajoradalla ja piha-alueilla sekä rattijuopumus ja päihteeet. Turvavälineiden käytön osalta lähes kaikki kyselyyn vastanneet käyttävät autoillessa turvavyötä. Mopoillessa/ moottoripyöräillessä kypärää käyttää vastanneista 90 %. Huomioitavaa on, että vain 80 % vastanneista käyttää alle 135 cm lapsella turvalaitetta autossa, vaikka se on lain mukaan pakollista. Polkupyöräkypärän käytössä on myös parantamisen varaa. Vastaajista vain 33 % käyttää aina pyöräillessä pyöräilykypärää.

64 %:n mielestä Punkalaitumella on erittäin tai yleensä melko turvallista liikkua, 13 %:n mielestä liikkuminen on melko tai erittäin vaarallista.

Kulkumuodot työ- ja asiointimatkoilla

Koululaisten liikenneturvallisuus

Suunnittelutyön aikana toteutettiin oma kysely koululaisille. Vastausten mukaan koulumatkan pituus noin 60 %:lla koululaisista on yli viisi kilometriä. Pitkien koulumatkojen vuoksi suuri osa (45 %) koululaisista kulkee koulumatkansa koulukuljetuksella (taksi, linja-auto). Koululaisista 80 % kokee koulumatkansa kuitenkin erittäin tai melko turvalliseksi, vaikka he joutuvat käyttämään koulumatkalla usein autotien pienarta. Koululaisten mielestä turvallisuuden kannalta suurimpia ongelmia ovat, kun autot eivät aja nopeusrajoitusten mukaan ja liikenteessä kaahataan. Koululaistenkin turvavälineiden käytössä on parantamisen varaa, etenkin turvavyön/ turvaistuimen, pyöräilykypärän ja heijastimen käytön osalta.

Tavoitteet

Valtakunnallinen liikenneturvallisuustyö on vuodesta 2001 alkaen perustunut tieliikenteen turvallisuusvisioon. Visio kuvaa yhteistä tahtotilaa, jota kohten kaikki toimijat määrätietoisesti suuntaavat omaa toimintaansa. Valtakunnallisen vision ja Pirkanmaan ELY-keskuksen visioiden mukaisesti, Punkalaitumen liikenneturvallisuusvisioksi on sovittu:

Kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä ja liikenneympäristö koetaan turvalliseksi.

Visio kuvaa pitkän aikavälin tahtotilaa, johon pyritään aktiivisella liikenneturvallisuustyöllä erilaisin keinoin. Vision tavoittamisen ytimenä on maankäytön ja liikenneympäristön suunnittelun keinoin tarjota kuntalaisille viihtyisiä ja turvallinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä.

Koettua turvallisuutta, liikennesääntöjen noudattamista, toisten huomioonottamista ja kuntalaisten omatoimista liikkumista pyritään edistämään tietoihin, taitoihin ja asenteisiin vaikuttamalla. Viimekädessä jokainen kuntalainen voi omilla valinnoillaan toteuttaa visiota omassa liikkumisessaan. Visiota tukemaan asetettiin seudulla kolme konkreettista tavoitetta.

Tieliikenteessä tapahtuvia onnettomuuksia vähennetään valtakunnallisen tavoitteen mukaisesti.

Jalankulku ja pyöräily ovat käytetyimmät liikkumismuodot lyhyillä matkoilla.

Liikennekäyttäytymistä parannetaan ja turvavälineiden käyttöä lisätään jatkuvalla ja suunnitelmallisella liikenneturvallisuustyöllä.

Liikenneturvallisuustyön kehittäminen

Kasvatus, koulutus ja tiedotus

Liikennekasvatuksella pyritään vaikuttamaan ihmisten käyttäytymiseen ja valintoihin liikenneturvallisuutta parantavasti. Liikenneturvallisuustyö jatkuu kaikissa elinkaaren vaiheissa painotuksien vaihdellussa ikäryhmittäin. Nopeusrajoitusten noudattaminen, suojatien kunnioittaminen ja turvalaitteiden käyttö parantavat kaikenikäisten turvallisuutta liikenteessä. Turvallisuutta arvostava aikuinen on myös hyvä esimerkki lapsille. Ikäihmisten liikkumismahdollisuuksia voidaan turvata yhteiskunnallisilla tukipalveluilla. Turvalaitteiden ja apuvälineiden käytöstä tiedottamalla parannetaan itsenäisesti liikkuvien turvallisuutta. Ikäautoilijoiden ajokykyä voidaan ylläpitää itseopiskeluaineiston ja Ikäautoilijan kuntokurssien avulla.

Liikenneturvallisuustyöllä parannetaan ihmisten tietämystä liikkumisympäristöstään ja turvallisen liikennekäyttäytymisen tiedostamista. Yhdessä fyysisen liikennenympäristön parantumisen kanssa tienkäyttäjien muuttuvat asenteet ja arvot parantavat liikenneturvallisuutta. Asenteisiin vaikuttaminen on kuitenkin pitkäjänteistä työtä ja tuloksia on vaikea mitata tai osoittaa.

Kunnan tekemää työtä ohjataan liikenneturvallisuuden vuosikellolla, jossa on kuvattu kunnan toiminta eri hallintokunnissa. Vuosikellon ylläpito on helppoa ja vuosikellon sisältöä päivitetään jatkuvasti kunnan liikenneturvallisuusryhmän toimesta. Vuosikellon lisäksi kunnan eri tahoilla on jokapäiväisiä toimintatapoja, joissa huomioidaan turvallinen liikkuminen.

Tahot, jotka ovat edustettuina kunnan liikenneturvallisuusryhmässä (2018):

- Tekninen toimi
- Sivistystoimi
- Hyvinvointi
- Sotesi
- Sisä-Suomen poliisilaitos
- Liikenneturva
- Pirkanmaan ELY-keskus

Punkalaitumen liikenneturvallisuustyön vuosikello

- Hätänumeropäivä 11.2.

- Tiedote 2: Koulujen alku (koulumatkat, saattoliikenne)
 - Liikenneturvallisuusviikko vko 37 - koulujen oma toiminta
 - Liikkujan viikko 16.-22.9.
 - Auton vapaapäivä
 - Heijastinpäivä 1.10.
 - Vanhustenviikko 1.-8.10.
- Varhaiskasvattajien VASU-koulutus (Liikenneturva)

- Valtakunnallinen tapaturmapäivä 13.4.
- Valtakunnallinen pyöräilyviikko 5.-13.5.
- Tiedote 1: Liikenneturvallisuustilanne (onnettomuudet, tehdyt toimenpiteet)
- Liikenneturvallisuustapahtuma koulussa
- Ajankohtaiset asiat koulussa, aiheena mopot
- Eskari ja 1-luokkalaisten pyöräilytapahtuma (MLL, kyläyhdistys, Liikenneturva)

- Haastepyöräily: materiaalin jakaminen
- Vastaanottokeskuksen liikenneturvallisuus, tilaisuus

- Koulutukset
- Jatkuva/jokapäiväinen toiminta

Liikenneturvallisuusasioiden käsittely kunnassa

Punkalaitumen liikenneturvallisuustyötä koordinoidaan liikenneturvallisuusryhmän toimesta. Alustavasti on sovittu, että ryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Ryhmässä käsitellään koko liikenneturvallisuustyön kenttää, eli keskustellaan niin liikenneympäristöön, liikennekasvatukseen ja viestintään kuin valvontaankin liittyvistä toimenpiteistä. Toiminnan painopisteinä ovat kuitenkin liikennekasvatus ja viestintä sekä liikenneturvallisuustyön rakenteisiin liittyvät asiat, kuten eri henkilöstöryhmien kouluttaminen tai liikenneturvallisuusteeman kytkeminen kunnan strategiaihin.

Työn keskeisenä tavoitteena on jatkuvan liikenneturvallisuustyön ylläpitäminen kunnassa. Lisäksi tavoitteena on lisätä yhteistyötä eri hallintokuntien välillä sekä muiden kuntien ja ulkopuolisten tahojen kanssa, lisätä liikenneturvallisuustyön arvostusta erityisesti päättäjien keskuudessa sekä järjestää työlle tarvittavat resurssit. Liikenneturvallisuusryhmä määrittelee liikenneturvallisuustyön tavoitteet vuosittain edellisen vuoden palautteiden, kokemusten ja seurannan perusteella. Tavoitteita tukevien käytännön toimenpiteiden suunnittelusta ja toteuttamisesta huolehtivat eri hallintokuntien työntekijät.

Kunnan liikenneturvallisuusryhmän tehtäviä yleisesti ovat:

- Työn organisointi ja vastuun jakaminen.*
- Tavoitteiden asettaminen ja niiden tarkistaminen vuosittain.*
- Vuosikellon päivittämisestä ja toteuttamisesta huolehtiminen.*
- Liikenneturvallisuustilanteen ja -kehityksen sekä liikenneturvallisuustyön seuranta.*
- Tiedottaminen sekä kunnan hallinnon sisällä että ulospäin kuntalaisille.*
- Eri liikkujaryhmien näkökulmien huomioiminen maankäytön ja liikenteen suunnitelmissa.*

Viisaan liikkumisen edistäminen

Viisas liikkuminen tarkoittaa sitä, että eri kulkutapoja käytetään järkevästi ja sopivasti: lyhyillä matkoilla mennään jalan tai pyöräillään, pitkillä matkoilla mennään junalla tai bussilla ja autoa käytetään silloin kuin se on sopivin tai jopa ainoa mahdollinen kulkutapa. Kestävällä liikkumisella tarkoitetaan liikkumisen painopisteen siirtämistä henkilöautoilua vähemmän päästöjä aiheuttaviin ja ihmisten hyvinvoinnin kannalta edullisiin kulkutapoihin. Auton käyttö on edelleen tarpeen ja perusteltua, mikäli jalankulku ja pyöräily tai joukkoliikenne ei syystä tai toisesta sovi omaan elämänrytmiin.

Jalankulun ja pyöräilyn houkuttelevuuteen vaikuttavat liikkumisympäristöjen viihtyisyys ja esteettömyys, liikkujien kokemana turvallisuus sekä väyläverkoston kattavuus ja laatu. Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteiden parantamiseen tulee ensisijaisesti panostaa taajama-alueilla, joissa potentiaali näiden kulkutapojen käyttöön on suurin, mutta joissa myös liikenneturvallisuustilanne on heikoin. Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteista huolehditaan erityisesti koulujen ja oppilaitosten, palvelukotien, kirjastojen, terveyskeskusten, urheilukohteiden, päivittäistavarakauppojen ja suurten työpaikkakeskittymien lähialueilla. Jalankulku- ja pyörätieverkkoa kehitetään ensisijaisesti täydentämällä olemassa olevaa verkkoa ja poistamalla epäjätkävyyskohtia. Jalankulun ja pyöräilyn turvallisuuden parantaminen edellyttää autojen ajonopeuksien hillitsemistä sekä turvallisia liikennejärjestelyitä etenkin liittymissä ja tietä ylittäessä.

Liikenteen rauhoittaminen

Taajamien pahin liikenneturvallisuusongelma on korkea ajonopeus. Taajamissa henkilövahingot kohdistuvat yleensä jalankulkijoihin tai pyöräilijöihin. Nopeus-

tason pienikin alentaminen vähentää henkilövahinkoriskiä merkittävästi. Liikenteen rauhoittamisen tavoitteena on asuin- tai asuinympäristön turvallisuuden sekä viihtyvyyden lisääminen jalankulun ja pyöräilyn ehdoilla. Liikenneympäristön tulee olla sellainen, että alhainen nopeustaso tuntuu mielekkäältä ja helpolta noudattaa.

Looginen nopeusrajoitus ja etuajo-oikeusjärjestelmä toimivat perustana liikenteen rauhoittamisessa. Uusilla alueilla katuverkon rakentamisen yhteydessä pyritään katutilaa jäsentämällä ja oikein mitoittamalla takaamaan turvallinen ympäristö ilman erillisiä hidasteita. Tiivis katutila (tarkoituksenmukainen poikkileikkaus ja katutilan rajaaminen istutuksin tai rakennuksin) ja pienipiirteinen geometria (lyhyet suorat osuudet ja pienet kaarresäteet) osoittavat kuljettajalle sopivan ajonopeuden. Hidasteilla voidaan alentaa ajonopeuksia valmiilla alueilla.

Liikenneympäristön parantaminen

Liikenneympäristön parantamiseksi on esitetty pieniä ja kustannustehokkaita tie- ja katu ympäristön parannustoimia. Toimenpideohjelman laadinta on pohjautunut laajaan vuorovaikutukseen ELY-keskuksen, kunnan ja sidosryhmien kanssa. Suunnittelun keskiössä on ollut viisaan liikkumisen edistäminen sekä kestävien liikkumismuotojen, jalankulun ja pyöräilyn, turvallisuuden parantaminen ajoneuvoliikenteen olosuhteita unohtamatta.

Liikenneympäristön toimenpiteet on raportoitu erillisenä toimenpideohjelmana. Kullekin toimenpiteelle on määritetty kustannusarvio, kiireellisyysluokka ja vastuutaho. Punkalaitumelle on esitetty yhteensä 32 parantamiskohdetta ja niihin 34 yksittäistä toimenpidettä. Toimenpiteet on määritelty kolmeen kiireellisyysluokkaan noin kymmenen vuoden ajalle. Ensimmäisen kiireellisyysluokan toimenpiteet on esitetty toteutettavaksi vuosina 2018–2019. Punkalaitumella toimenpiteiden yhteenlaskettu kustannusarvio on noin 600 000 euroa, josta kunnan osuus on noin 46 000 euroa (8 %). Osa kustannusarvioista on suuntaa antavia ja osa toimenpiteistä vaatii jatkosuunnittelua. Myös kiireellisyysluokat ovat suuntaa antavia ja ne voivat muuttua esimerkiksi yleisen taloustilanteen vuoksi. Toimenpideohjelmaan eivät sisälly jalankulku- ja pyörätiehankkeet eikä hirvieläinselvityksen toimenpiteet, jotka on laadittu erikseen.

Jatkotoimenpiteet ja seuranta

Seurannan tavoitteena on tarkastella, miten liikenneturvallisuuksuustyössä on onnistuttu. Liikenneturvallisuuksuustyö on luonteeltaan pitkäjänteistä ja onnettomuuksien syntyyn vaikuttavat useat tekijät yhdessä. Yksittäisten toimenpiteiden vaikutuksia ei yleensä ole suoraan nähtävissä onnettomuustilastoissa vaan työn tulokset näkyvät vasta pidemmän ajanjakson kuluessa. Seurannan kautta pyritään osoittamaan, että tehty työ on oikeansuuntaista. Seuranta auttaa myös niukkojen resurssien kohdentamisessa ja liikenneturvallisuuksuustyön suunnittelussa. Seurannan kautta voidaan vaikuttaa myös työntekijöiden motivaatioon jatkaa toimintaa.

Liikenneturvallisuuksuustyön jatkuvan koordinoinnin ja järjestelmällisen seurannan apuvälineenä käytetään mittareita. Mittareiden avulla voidaan muodostaa käsitys liikenneturvallisuuksuustyön edistymisestä ja ryhtyä tarvittaviin jatkotoimenpiteisiin. Mittareiden tavoitteena on oman työn kehittäminen liikenneturvallisuuksuuskehityksen perusteella. Tämä palvelee kaikkia liikenneturvallisuuksuustyötä tekeviä tahoja, sillä mittarit kuvaavat pelkistetysti liikenneturvallisuuksuustyön edistymistä ja sen tavoitteita.

Liikenneturvallisuuksuussuunnitelma esitetään käsiteltäväksi kunnan asianomaisissa lautakunnissa ja hallituksessa. Poliittinen käsittely vahvistaa liikenneturvallisuuksuudelle asetetut tavoitteet ja osoittaa työhön tarvittavat resurssit. Tämä korostaa omalta osaltaan liikenneturvallisuuksuustyön painoarvoa. Suunnitelman valmistuttua tärkeintä on käytännön toiminnan jatkaminen ja toimenpiteiden toteutuksen aloittaminen.

Mittari

- Tieliikenneonnettomuuksissa kuolleiden määrä (henkilöä/ vuosi)
- Tieliikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden määrä (henkilöä/ vuosi)
- Henkilövahinkoon johtaneiden tieliikenneonnettomuuksien määrä (kpl/ vuosi)
- Henkilövahinko-onnettomuuksissa mukana olleiden nuorten (15-24 -vuotiaat) määrä (henkilöä/ vuosi)
- Turvavälineiden käyttö (tapahtumat, joissa asia on esillä)
- Liikenneturvallisuuksuusaiheisten tapahtuminen tai koulutusten määrä
- Liikenneturvallisuuksuusaiheisten aloitteiden tai palautteiden määrä/ Kyselyn toteuttaminen esim. koulumatkojen turvallisuudesta (1-2 vuoden välein)
- Toteutettujen liikenneympäristön parantamistoimenpiteiden määrä
- Liikenneaiheisten tiedotteiden/ uutisten määrä

Pirkanmaan elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus
www.ely-keskus.fi

Punkalaitumen kunta
www.punkalaidun.fi

Suunnitelman laatija: Destia Oy/ Jutta-Leea Ylönen, Hanna Puolimatka
Kannen kuva: Jaakko Pirttikoski, muut kuvat: Janette Poutala ja Hanna Puolimatka